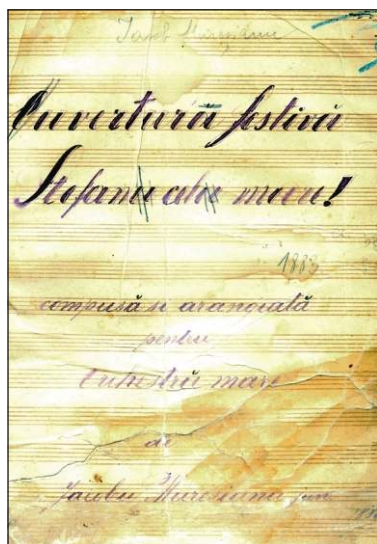

Petruța-Maria MĂNIUȚ

IACOB MUREȘIANU
– 150 DE ANI DE LA NAȘTERE –

Iacob Mureșianu este compozitorul brașovean, născut fiind în 1857, de la a cărei naștere aniversăm 150 de ani. Unul dintre cei mai importanți muzicieni transilvăneni din a doua jumătate a secolului al XIX-lea – alături de Gheorghe Dima –, Mureșianu a activat în viața culturală românească în calitate de compozitor, pianist virtuoz, pedagog, culegător de folclor, publicist; în ultima ipostază a editat revista „Musa română” timp de aproape două decenii. În paralel cu studiile de politehnică în capitala Austriei, Mureșianu a preluat, încă din tinerețe, experiența excepțională a învățământului muzical din Leipzig – unde s-a perfecționat chiar sub directa îndrumare a lui Mendelssohn-Bartholdy. În perioada 1884-1885 a fost profesor la Brașov, dar ultimii treizeci de ani i-a petrecut la Blaj, unde a trecut spre viața veșnică în anul 1917; la Blaj avea să creeze un puternic centru muzical, fondând un cor, o orchestră și o trupă lirică.

Anul 1883 (anterior chiar revenirii sale în orașul natal) este cel care i-a prilejuit obținerea premiului de compoziție „Mendelssohn-Bartholdy” în orașul în care acumulasese atâta experiență muzicală, în care mentorul său organizase unul dintre cele mai valoroase conservatoare ale Germaniei. Studiile sale deosebite i-au prilejuit realizarea unei sinteze între melodica de specific românesc și tehnicile europene de compoziție. Melodica sa este realizată în spirit popular, fără a apela însă la citatul propriu-zis, deși l-ar fi recomandat pentru acest demers importanta sa activitate de culegere și prelucrare a folclorului românesc.

Domeniul de creație simfonică a fost unul în contextele în care s-a manifestat ca precursor, dar se detașează în mod deosebit *Uvertura-poem* „Ștefan cel Mare” – prin care muzica românească a dobândit una din capodoperele sale de debut a școlii de creație autohtonă.¹

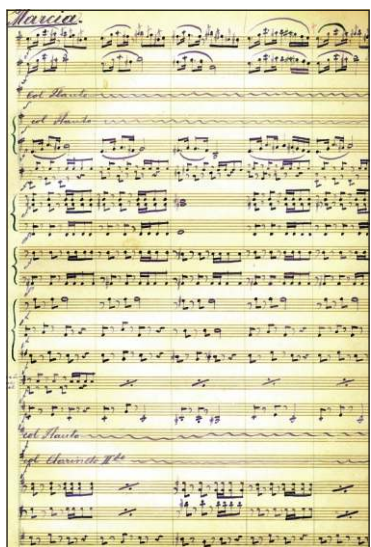
Inspirată din versurile poetului Dimitrie Bolintineanu, uvertura se detașează de festivismul inerent acestui context și se dovedește a fi mai degrabă atașată unui fior național discret, evocator, liric, suferind de o istorie care pare a se naște dintre sunetele partiturii. Tonul reținut (de debut de romantism, cu care devenise strict contemporan prin profesorii săi de compoziție), orchestrația amplă dar limpede, detașarea clară a

¹ *Dicționar Larousse de mari muzicieni*, (coord. A. Golea și M. Vignal), București, Ed. Univers Enciclopedic, 2006, pp. 335-336.

caracter istoric, care glorifică personalitatea unuia dintre cei mai importanți domnitori ai țării, declarat Sfânt de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române. Melodismul romantic, de ambitus amplu, este susținut printr-un context metro-ritmic puternic, dar subtil ancorat într-un orizont de marș echilibrat, demn. După o primă expunere tematică în debutul lucrării, într-un registru semantic care favorizează articularea tonului introductiv printr-o pasiune mistuitoare, dar fină și stilizată, tema dobândește un traseu ascendent, care o va conduce spre o culminație îndelungă. Tema a

demersului melodic din fundalul unui acompaniament acordic dovedesc asimilarea profundă a principiilor de scriitură muzicală a continentului vest-european.

Din formația orchestrală inițială nu lipsesc tubele și trombonii, alături de corni și trompete; de asemenea, compartimentul instrumentelor de suflat din lemn este complet, inclusiv cu flaut piccolo, la care se adaugă orchestra de coarde ce susține fundalul melodic în ultimul sfert de mileniu muzical.

Tempoul de desfășurare, Adagio, conferă lucrării un ton fastuos, interiorizat, care permite desfășurarea unui ambitus expresiv, adecvat personalității istorice care a marcat istoria Moldovei și a României, voievodul de la a cărui urcare pe tron se împlinesc anul acesta 550 de ani.

Etosul patriotic autentic este vizibil încă din primele măsuri ale uverturii cu caracter istoric, care glorifică personalitatea unuia dintre cei mai importanți domnitori ai țării, declarat Sfânt de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române. Melodismul romantic, de ambitus amplu, este susținut printr-un context metro-ritmic puternic, dar subtil ancorat într-un orizont de marș echilibrat, demn. După o primă expunere tematică în debutul lucrării, într-un registru semantic care favorizează articularea tonului introductiv printr-o pasiune mistuitoare, dar fină și stilizată, tema dobândește un traseu ascendent, care o va conduce spre o culminație îndelungă. Tema a doua a uverturii este expusă la instrumente de suflat din lemn și are un caracter mai elastic, mai doinit – coloratura feminină a lucrării.

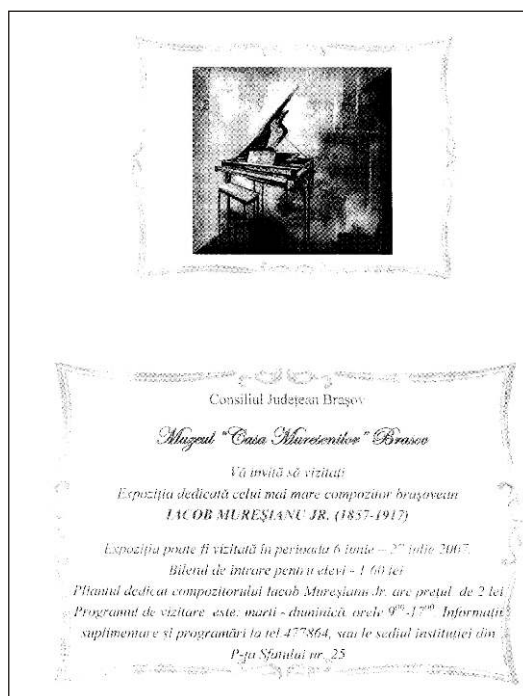

Discursul este menținut, în general, în limitele expunerii melodice acompaniate, caracteristică romantismului timpuriu – manifestat cu oarecare decalaj pe teritoriul României; toate acestea nu împiedică însă susținerea unei expresivități specifice postromantismului prin orchestrația structurată amplu, în cadrul căreia elementele partidelor instrumentale se conjugă complex.

Un marș al cărui ton eroic este temperat de o aparență melodică intimistă, interiorizată, caracteristică etosului nostru național și profilului istoric pe care l-a dezvoltat istoria țării noastre: este transpunerea muzicală a acelei blândeți proverbiale care aureolează fiecare din acțiunile noastre desfășurate la scara mare a istoriei, a acelei capacități mereu reînnoite de a răbda vicisitudinile vremurilor. Faptul

este evident, la nivel sonor, prin alegerea unei tonalități minore pentru tema ce deschide uvertura festivă – element ce se menține și în ceea ce privește marșul final, anticipat de un coral de alămuri:

Tonul general al acestui eveniment simfonic al muzicii românești din veacul al XIX-lea este un ecou muzical al personalității istorice aniversate cu această ocazie și reprezintă și un moment de coordonare istorică între provinciile românești – care, pe atunci, nu-și dobândiseră încă unitatea. Iată cum Iacob Mureșianu, cu un gest artistic suveran, explicit și încărcat de afectivitate istorică, trasează un arc de legătură între două realități pe care istoria avea să le unească sub aceeași identitate mai târziu. În an aniversar, rememorăm amintirea unuia dintre cei mai importanți muzicieni ai Transilvaniei celei de a doua jumătăți a veacului al XIX-lea, moment marcat și de Muzeul „Casa Mureșenilor” – care organizează o importantă expoziție pe această temă.

Abstract

Iacob Muresianu, whose anniversary is marked this year (150 years from his birth), was an important Romanian composer born in 1857. He activated in the cultural Romanian life as a composer, pianist, pedagogue, folklorist and journalist. He was also a forerunner of the Romanian modern symphonism through the overture-poem *„Stefan cel Mare”*.

This anniversary year, we remind one of the best Transylvanian musicians of the second half of the XIXth century by analyzing his symphonic masterpiece.